

Robert Kantor

Sprawozdanie z X Międzynarodowego Symposium w Pampelunie

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 56/1, 195-200

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z X Międzynarodowego Sympozjum w Pampelunie

W dniach 7-9 listopada 2012 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Navarry w Pampelunie odbyło się X Międzynarodowe Sympozjum pt. „La formación de la voluntad matrimonial: anomalías, patologías y normalidad”. (Formowanie się woli małżeńskiej: anomalie, patologie i normalność). Sympozjum otworzył nowy dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego prof. Antonio Viana oraz przewodniczący komitetu organizacyjnego prof. Juan Ignacio Bañares.

Pierwszej sesji „Normalidad posible” (Normalność możliwa) przewodniczył prof. Daniel Cenalmor Palanca, a pierwszy wykład: „Complementariedad y vínculo conyugal” (Komplementarność i zgoda małżeńska) zaprezentowała prof. María Blanco z Uniwersytetu Navarry. Pani profesor przedstawiła najpierw podstawy socjologiczne, ontologiczne i prawne małżeństwa poczym wyjaśniła na czym polega komplementarność powołując się na kan. 1055 § 1 KPK, iż małżeństwo jest związkiem jednego mężczyzny z jedną kobietą. W ostatniej części omówiła naturę zgody małżeńskiej, której istotnymi przymiotami są jedność i nierozzerwalność, które w małżeństwie chrześcijańskim nabierają szczególnej mocy z racji sakramentu. Podkreśliła także, że społeczeństwo powinno stać na straży małżeństwa, a państwo nie może definiować czym jest małżeństwo. Deklaracja powyższa odnosiła się do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego Hiszpanii, który dzień wcześniej orzekł za zgodne z Konstytucją hiszpańską prawo zawierania związku małżeńskiego między osobami tej samej płci. Drugi referat „La capacidad para el consentimiento: desarrollo y límites del canon 1095” (Zdolność wyrażenia zgody: rozwój i ograniczenia kanonu 1095) wygłosił prof. Héctor Franceschi z Wydziału Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża w Rzymie. Profesor z Rzymu na wstępie zauważył, iż kan. 1095 nie jest czymś nowym, gdyż już Rzymianie twierdzili, że „*furiosus*” i „*furiosa*” nie mogą

zawrzeć małżeństwa. W dalszej kolejności została zaprezentowana struktura kan. 1095. Autor referatu porównał zgodę małżeńską do nasienia, które „jest” i z którego wyrasta drzewo. Inną rzeczą jest fakt, że to nasienie umiera i nie przynosi oczekiwanego wzrostu. Interpretując kan. 1095 prof. Franceschi odniósł się do jurysprudencki rotalnej i Instrukcji *Dignitas connubii* zwracając uwagę na niedojrzałość psycho-afektywną, brak wolności wewnętrznej oraz tzw. „niezdolność relatywną”. Na zakończenie wystąpienia Autor przedstawił niektóre propozycje *de iure condendo*. Trzeci referat w tej sesji wygłosił prof. Antonio Carlos Martín Martín, psycholog, biegły Trybunału Roty Nuncjatury Apostolskiej w Madrycie. Jego wykład nosił temat: „Anomalía y patología en la asunción de los compromisos”. (Anomalía i patologia w podejmowaniu compromisos). Biegły psycholog podjął temat czasowości symptomów w relacji do małżeństwa. Jego zdaniem ocena psychologiczna dotycząca przypadku rozpatrywanego z kan. 1095, 3 KPK winna zawierać odpowiedzi na pytania, czy istnieje anomalía psychiczna oraz czy istniała ona w czasie tworzenia się węzła małżeńskiego, kiedy je wykryto i jak często się powtarzały? Ponadto biegły Roty Hiszpańskiej zwrócił uwagę słuchaczy na prawidłowe rozróżnianie pojęć: symptom, anomalía, syndrom i zaburzenie. W zakończeniu prelegent zaprezentował przypadki praktyczne anomalii psychicznych istniejących przed zawarciem małżeństwa, których symptomy ujawniły się dopiero w życiu małżeńskim.

Druga sesja „El proceso de noviazgo” (Proces narzeczeństwa) była poświęcona narzeczeństwu. Rozpoczęła się od okrągłego stołu tematem: „Detección de anomalías graves en la preparación canónica para el matrimonio: posibilidades y límites” (Wykrywanie ciężkich anomalii w kanonicznym przygotowaniu do małżeństwa: możliwości i ograniczenia) Moderatorem tej części był prof. Pedro Juan Viladrich a jako pierwszy zabrał głos dr Pedro Antonio Moreno, sędzia Trybunału Roty Nuncjatury Apostolskiej w Madrycie. W swym komunikacie przedstawił następujące zagadnienia: na czym polega pewność, że nic nie stoi na przeszkodzie do ważnego i godziwego zawarcia małżeństwa; godna i owocna celebrowanie małżeństwa; przygotowanie dalsze i bliższe; formacja katechetyczna i duchowa w procesie przygotowania do zawarcia małżeństwa; elementy podstawowe o charakterze psychologicznym, pedagogicznym, prawnym i medycznym w przygotowaniu do małżeństwa. W konkluzjach sędzia z Madrytu podkreślił ogromną rolę właściwego przygotowania do małżeństwa i jego wpływ na procesy o stwierdzenie jego

nieważności oraz potrzebę wykwalifikowanych osób, które podejmą to zadanie indywidualnego „towarzyszenia” narzeczonym. Następnie dr Julián Ros, wikariusz sądowy diecezji Albacete podjął refleksję nad pogłębieniem zagadnień dotyczących zakazu zawierania małżeństwa w określonych sytuacjach. Kolejne przedłożenia poczynili dr Adrian Cano z Wydziału Psychiatrii i Psychologii Medycznej Uniwersytetu Nawarry oraz dr Jorge Plá, psychiatra. Omówili trzy zasadnicze przypadki: zaburzenia afektywne, schizofrenię oraz opóźnienie w rozwoju. Wskazali - powołując się na liczne przykłady - charakterystyki zaburzeń psychopatologicznych.

Następnego dnia była kontynuowana druga sesja, której przewodniczył Joaquín Sedano z Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Nawarry, a pierwszy wykład pt. „La preparación para el matrimonio en el Discurso de Benedicto XVI a la Rota Romana del año 2011” (Przygotowanie do małżeństwa w przemówieniu Benedykta XVI do Roty Rzymskiej w 2011 roku) wygłosił prof. Juan Ignacio Bañares z Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Nawarry. Autor referatu wyjaśnił na początku, dlaczego wybrał taki temat, dlaczego „o przemówieniu” a nie „o przygotowaniu do małżeństwa”. W dalszej kolejności omówił trzy zagadnienia: wolności – *ius connubi*: bez narzeczonych nie ma małżeństwa; porządku małżeńskiego – *favor iuris*: bez prawa nie ma sprawiedliwości; wymiar zasadniczy: bez małżonków nie ma małżeństwa. Następnie zwrócił uwagę na elementy, od których zależy właściwe formowanie zgody małżeńskiej: rozmowa z narzeczonymi, protokół przedmałżeński, odpowiedzialność duszpasterzy i osób świeckich zaangażowanych w duszpasterstwo, kurii diecezjalnej, jurysprudenceja Roty Rzymskiej. Zakończył zagadnieniem ostatecznego celu przygotowania do małżeństwa jakim jest *salus animarum*. Ostatni wykład w drugiej sesji zatytułowany: „Intellecto y afectividad en la relación de noviazgo” (Intelekt i afektywność w narzeczeństwie) wygłosił dr Jokin de Irla z Wydziału Medycyny Prewencyjnej i Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Nawarry. Prelegent szeroko zajął się zagadnieniem węzła emocjonalnego między dzieckiem a innymi osobami. Przytoczył swoje badania prowadzone w Ameryce Południowej i Europie dotyczące oczekiwań młodzieży w dziedzinie miłości. Przedstawił także zagadnienie tzw. „hormonów prosocjalnych”, które są pomocą w małżeństwie, ale nie w procesie poznawania się. W konkluzji podkreślił, iż w życiu młodych ludzi ogromne znaczenie ma szerzący się panseksualizm i hedonizm.

Trzecia sesja „Conflictividad y vida matrimonial” (Konfliktowość i życie małżeńskie) odbyła się pod przewodnictwem prof. Jorge Otaduya z Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Navarry. Jako pierwszy w tej sesji referat wygłosił prof. Carlos Morán Bustos, dziekan Trybunału Roty Nuncjatury Apostolskiej w Madrycie. Jego wystąpienie było zatytułowane: „La prueba de las anomalías graves en relación con la capacidad consensual” (Dowód ciężkiej anomalii w relacji do zdolności konsensualnej) Powyższe zagadnienie zostało przedstawione w czterech punktach: Konieczność opinii biegłego w przypadku niezdolności konsensualnej kan. 1095. Prelegent poruszył tu także zagadnienie „choroby umysłowej” z kan. 1680 KPK rozumianej w świetle terminu „anomalía” z art. 209 *Dignitas connubii*. Następnie dziekan Roty Hiszpańskiej zarysował treść-przedmiot dowodu z opinii biegłego z uwzględnieniem trzech przypadków kan. 1095 KPK. W trzecim punkcie została przedstawiona metoda realizowania dowodu z opinii biegłego i w czwartej, ostatniej części prelekcji została zaprezentowana ocena dowodu z opinii biegłego. Trzecią sesję zamknęła seria wystąpień okrągłego stołu zatytułowana: „Conflictividad i mediación en la vida matrimonial” (Konfliktowość i mediacja w życiu małżeńskim), którą – podobnie jak poprzedniego dnia – moderował prof. Pedro Juan Viladrich. Jako pierwsza wystąpiła Pani dr Clara de Cendra, psycholog, biegła Trybunału Roty Nuncjatury Apostolskiej w Madrycie. Zwróciła uwagę, iż rodzina współczesna znajduje się w wielkim niebezpieczeństwie związanym z zanikaniem wartości. Te pseudo wartości blokują podstawową funkcję rodziny, jaką jest miejsce wzrastania, dojrzewania, szczęścia osobistego. Pani psycholog dostrzegła w naszej społeczności wielką niedojrzałość intelektualną i afektywną. Podzieliła się również swoimi doświadczeniami terapeutycznymi dotyczącymi różnych anomalii występujących w życiu małżeńskim. Kolejnym mówcą był prof. Javier Escrivá Ivars, dyrektor Instytutu Nauk o Rodzinie Uniwersytetu Navarry w Pampelunie, który przedstawił kilka zagadnień związanych z mediacją i odrestaurowaniem życia rodzinnego. Wśród tych zagadnień były m. in. konflikty i ich rodzaje, profesjonalne poradnictwo, cel mediacji małżeńskiej: przebaczenie, odrestaurowanie małżeństwa i pogodzenie się małżonków.

Czwarta sesja była zatytułowana: „En torno a los procesos de nulidad del c. 1095” (Wokół procesów o stwierdzenie nieważności małżeństwa z kan. 1095). Sesji tej przewodniczył prof. Carlos Morán Bustos, a pierwszy wykład zaprezentowała Pani dr Laura Armentia, obrońca węzła małżeńskiego

Trybunału Roty Nuncjatury Apostolskiej w Madrycie. Jako punkt wyjścia posłużyło jej przemówienie papieża Jana Pawła II do Roty Rzymskiej w 1988 roku. W dalszej części udzieliła odpowiedzi na kilka pytań: czy obrońcy węzła małżeńskiego oceniają opinie biegłych pod względem ich zgodności z antropologią chrześcijańską? Czy opinie te są realizowane zgodnie z metodą naukową? Czy przedstawiają pytania dla biegłego? Czy wreszcie apelują od sentencji pozytywnych? Zwróciła także uwagę na stałą formację obrońców węzła małżeńskiego. Wystąpiła wreszcie z propozycją wspólnych spotkań obrońców węzła, przynajmniej w Hiszpanii oraz z postulatem, by obrońcy węzła bardziej zaangażowali się w proces przygotowania narzeczonych do małżeństwa. Drugi wykład pt. „La pericia «*super Actas*»: dificultades, certeza y valor objetivo” (Dowód «*super Actas*»: trudności, pewność i obiektywna ocena) przedstawiła Pani Clara de Cendra. Zasięg opinii „*super actas*” jest uzależniony z jednej strony od zdolności intelektualnej, jaką świadkowie i strony procesowe pamiętają i mogą opowiedzieć. Z drugiej jednak strony biegły nie zna świadków i stron występujących w procesie (chyba, że dokonuje badania stron). Nie zna zatem ich priorytetów, stylu komunikowania się, osobowości, etc.). Zatem biegły nie dysponuje narzędziami, by filtrować informacje, jakie otrzymuje. Z tego powodu zasięg i pewność opinii „*super actas*” jest całkowicie podporządkowana formie, w jakiej zostały zapisane zeznania. Opis zachowań obliuguje biegłego do wielkiego wysiłku, by dotrzeć do „świata wewnętrznego” strony powodowej czy pozwanej. Autorka referatu zakończyła cytatem García Failde, byłego dziekana Roty Hiszpańskiej, który stwierdził: „Ocena opinii biegłego będzie zawsze niższa od tej realizowanej na podstawie bezpośredniego badania i na podstawie akt sprawy; nie ulega wątpliwości, że do właściwej oceny opinii wielkie znaczenie posiada rozmowa biegłego z badanym”. Drugi referat „La pericia sobre los actas” (Dowód z akt sprawy) wygłosił prof. José Tomás Martín Agar, z Wydziału Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Świętego Krzyża w Rzymie i sędzieja Trybunału Apelacyjnego Wikariatu w Rzymie. W swoim wystąpieniu przedstawił następujące zagadnienia: akta i ich zawartość, dialog między biegłym i sędzią, ocena opinii biegłego. Autor referatu podjął także zagadnienie pewności moralnej sędziego i pewności naukowej biegłego. W konkluzji doszedł do wniosku, że obydwie opinie mają pewność moralną i naukową. Ostatni referat pt. „La incapacidad de asumir las obligaciones esenciales del matrimonio en la Jurisprudencia de la Rota Romana” (Niezdolność do pod-

jęcia istotnych obowiązków małżeńskich w jurysprudencji Roty Rzymskiej) wygłosił prof. Eloy Tejero z Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Nawarry. Do zaistnienia zgody małżeńskiej fundamentalne znaczenie ma, aby strony wiedziały przynajmniej, że małżeństwo jest trwałym związkiem między mężczyzną i kobietą, skierowanym do zrodzenia potomstwa przez jakieś seksualne współdziałanie. Zgoda małżeńska jest wolą podjęcia kompromisów i obowiązków, aby żyć w „dawaniu” siebie drugiemu. Zdaniem prof. Tejero nie bez znaczenia jest zdolność wolnej decyzji do zawarcia małżeństwa z determinacją do zobowiązania się w małżeństwie do podjęcia obowiązków małżeńskich.

X Międzynarodowe Sympozjum podsumowali i zakończyli prof. Joaquín Calvo i Juan Ignacio Bañares. Podziękowali wszystkim prelegentom i uczestnikom przybyłym z różnych części świata.

Oprócz interesujących referatów pozytywną stroną Sympozjum był stosunkowo duży przedział czasu poświęcony na rozmowę, zadawanie pytań oraz na wygłaszanie refleksji w temacie dotyczącym Sympozjum.

ks. Robert Kantor